Abstrakt

Obszarem podjętych badań jest problematyka osób starszych oraz zagadnienie jakości życia i ogólnego dobrostanu, które wiąże się z aktywnością społeczno-edukacyjną seniorów, sprzyjającą poczuciu ich zadowolenia z życia. Inspiracją do badań stały się m.in. nowe założenia polityki społecznej, wdrażane w krajach Unii Europejskiej i w Polsce, które podkreślają znaczenie polityki pomyślnego starzenia się oraz promują różne formy aktywności, a także działania na rzecz poprawy stanu zdrowia i zapewnienia bezpieczeństwa najstarszym członkom społeczeństwa. Dzięki realizacji tych założeń – dziś seniorzy mają zdecydowanie większe możliwości ponownego wykorzystania swojego potencjału fizycznego, intelektualnego i społecznego oraz większe szanse na uczestnictwo w życiu społecznym zgodnie z ich celami, potrzebami i umiejętnościami.

Moja praca ma klasyczny podział na część teoretyczną, metodologiczną i badawczą. Część teoretyczna składa się z trzech rozdziałów. Pierwszy z nich jest usystematyzowanym przeglądem poglądów filozoficznych, psychologicznych, socjologicznych, pedagogicznych i ekonomicznych mówiących o tym, kiedy i dlaczego ludzie są – mogą być – z zadowoleni ze swego życia. Rozdział drugi został poświęcony zagadnieniom związanym z sytuacją społeczno-ekonomiczną polskich seniorów i potrzebom osób starszych. Wskazałam również na istotę systemu ochrony osób starszych w Polsce, w ramach którego przedstawiłam założenia prawnej ochrony seniorów i współczesnej polityki społecznej wobec osób starszych. Opisałam także przykłady realizowanych w Polsce programów aktywizacji społecznej i zabezpieczeń zdrowotno-socjalnych seniorów. Trzeci rozdział dotyczy Uniwersytetów Trzeciego Wieku, które starają się wpływać na kształtowanie lepszej rzeczywistości seniorów poprzez pomoc osobom starszym w adaptacji do starości poprzez poradnictwo, wsparcie, aktywizowanie i edukowanie, co wpływa na poprawę ich jakości życia. Druga część – metodologiczna – jest opisem celów badań, problemów, hipotez i wskaźników do badań. W rozdziale tym uzasadniłam wybór strategii badań, jak również wskazałam użyte metody, techniki i narzędzia badawcze. Znalazł się tutaj również opis terenu oraz próby badawczej. W ostatniej części – empirycznej - zaprezentowałam wyniki badań zgodnie ze schematem odpowiadającym próbie odpowiedzi na poszczególne problemy badawcze. W kolejnych częściach analizy materiału badawczego, dokonałam próby opisu rozumienia przez seniorów pojęcia zadowolenia z życia i oceny jego elementów tj. woli życia, poczucia umiejscowienia kontroli, zaspokojenia potrzeb, poczucia sensu życia. Zwieńczeniem

badań były pytania dotyczące oceny zadowolenia z życia w związku z podejmowaną przez respondentów aktywnością w przestrzeni uniwersytetu trzeciego wieku.

Badania miały na celu rozpoznanie zagadnienia zadowolenia z życia seniorów-słuchaczy Uniwersytetów Trzeciego Wieku w kontekście jego uwarunkowań, a także ukazanie czynników kształtujących i różnicujących zadowolenie z życia seniorów m.in. poczucia kontroli nad własnym życiem, sensu życia, potrzeb, kontaktów społecznych, aktywności, stylu życia i cech socjodemograficznych. Natomiast głównym problemem badawczym w mojej pracy było pytanie: Jakie czynniki decydują o zadowoleniu z życia seniorów będących słuchaczami uniwersytetów trzeciego wieku i w jakie czynniki je różnicują?

W badaniach przyjęłam model ilościowy, ponieważ jest to model bardziej obiektywny, pozwalający na wskazywanie różnych prawidłowości i praw rządzących zjawiskami oraz procesami społecznymi. Jako metodę doboru próby do badań wybrałam dobór losowy kwotowy. Narzędziem badawczym był skonstruowany przeze mnie kwestionariusz ankiety. Wykorzystałam go do zbadania opinii i sądów seniorów na temat poszczególnych obszarów zadowolenia z życia tj. aktywności, kontaktów społecznych, stylów życia, sposobów zaspokajania potrzeb, ekonomicznych wskaźników zadowolenia z życia. Zbieraniu danych posłużyły także dwa inne narzędzia: „Test sensu życia – The Meaning in Life Qestionnaire – MLQ (PL)" i Drabinka Cantrilla, które pozwoliły odpowiednio na zbadanie poziomu sensu życia oraz poznanie temporalnej oceny zadowolenia z życia osób starszych. Badaniami objęłam 261 seniorów z siedmiu Uniwersytetów Trzeciego Wieku w województwie warmińsko-mazurskim.

Z zebranego w toku badań materiału i dokonanych analiz, wynika, że zadowolenie z życia określane jest, jako pozytywna postawa wobec życia i jego elementów oraz zmaganie się z tym, co ze sobą niesie (pozytywnymi i negatywnymi emocjami, poczucie sensu życia, realizacja wartości życiowych, celów życiowych, filozofii życiowej). Zadowolenie z życia determinowane jest przez poczucie kontroli nad własnym życiem, zaspokojenie potrzeb seniorów, poczucie sensu życia podejmowane style życia, formy spędzania czasu wolnego, kontakty społeczne, zasoby materialne i kondycję fizyczną. Zadowolenie z życia kształtowane jest poprzez uczestnictwo seniorów w zajęciach oferowanych przez UTW. Różnicują je również cechy socjodemograficzne. Zatem jego kształt i poziom zależy, zarówno od czynników psychologicznych, społecznych i instytucjonalnych, jak i biologicznych i ekonomicznych. Czynniki te stanowią swego rodzaju model, a o poziomie zaspokojenia każdego z nich decyduje o mniejszym lub większym zadowoleniu z życia w danej dziedzinie.